

KÜLÖNFÉLÉK.

Csifó Salamon-emlékalap. A Teológiai Akadémia igazgatósága elhatározta, hogy koszorumegváltás címen Csifó Salamon emlékére alapítványt létesít. Az alapítványhoz eddig hozzájárultak: Dr. Boros György püspök 300, Erdélyi Bank és Takarékpénztár 1000, Vásárhelyi Boldizsár 100, dr. Ferencz József 200, Unitárius Főgimnázium tanári kara, Cluj 200, Keresztély Lajos 200, Szent-Iványi Sándor 200, özv. Szent-Iványi Sándorné 100, Dr. Gál Kelemen 100, Teológiai Akadémia Igazgatósága 1000, Gálfi Lőrinc 500, dr. Varga Béla és neje 200, Puksa Endre 200, Hadházy Sándor és neje 200, Hadházy Éva 100, ifj. Hadházy Sándor és neje 200, Ürmösi József 100, dr. Gál Miklós 100 és Lőrinczi Dénes esperes 100 leu.

Tisztelettel kérjük az elhunyt jóbarátait, tisztelőit és volt tanítványait, hogy az alapítvány gyarapításához hozzájárulni s adományukat Hadházy Sándor pénztáros címére (Cluj, Liceul unitarian) küldeni sziveskedjenek.

Hitler és a német protestantizmus. Mindnyájunk előtt ismeretes az a tény, hogy a világon bárhol található németek mily nagy lelkesedéssel vannak eltelve Hitler iránt. Napoleon iránt hatalma tetőpontján a francia katona nem volt nagyobb lelkesedéssel eltelve, mint a mai németek nagyrésze Hitler iránt. Ez a lelkesedés meg is érthető abból a szomorú és megalázó helyzetből, ahová a békeszerződések Németországot juttatták. A Hitler által képviselt szellem a német öntudatot a legteljesebb mértékben is kifejlesztette. Azonban, mint minden forradalmi mozgalomban, ebben is nagy és káros tulzások is vannak, melyek nagy visszahatást váltottak ki. A hitleri állam ugyanis a maga szempontjainak rendel alá mindent, még a vallást is. Ez ellen a leghatározottabban Barth Károly, egyik leghirnevesebb teológus

emelte fel szavát s utána több, mint húszezer evangélikus lelkész (köztük püspökök és egyetemi teológus tanárok) nyilatkozatot adott ki, melyben tiltakoznak a keresztény protestáns egyházat ért nagy megalázás ellen. A tiltakozás a következő fogadalommal végződik:

„Igérjük, hogy kötelességünket teljesítjük, mint az Igének szolgái, egyedül a szentíráshoz való hűségben, a hitvallások szerint való magyarázat alapján. Igérjük, hogy legjobb képességeinket egyházunkban az igazság és szeretet úljának tisztítására fordítjuk és arra, hogy nyíltan ellentálljunk a hamisságnak és gyűlöletnek. Mint keresztény lelkipásztorok, arra törekszünk, hogy magunkban és egyházközségeinkben megvalósítsuk azoknak a testvériségét, akik Krisztushoz tartoznak.

... Mi bizunk az egyház Urában és könyörgünk, hogy adjon egyházunknak új életet az ő szent lelke által és adja nekünk az ő békéjét.“

Barth Károly a hitleri törekvésekkel szemben a következő kijelentést is tette:

„Az Isten ígéje megmarad mindörökké, ezért az Isten ígéje minden nap nélkülözhetetlen, mert minden nap az örökkévalóság felé halad. Ez az oka annak, hogy az egyház és teológia nem alhatik téli álmat a teljes hatalmu államban, mert a teljes hatalmu államban is a nép az Isten ígéje által él, amelynek tartalma: „A bűnök bocsánatja, a föltámadás és az örök élet.“

Ismeretes, hogy Barth az őspostestáns gondolatnak a leg-erőteljesebb és legsikeresebb harcosai közé tartozik. A vallásos szabadelvűséget nagy távolság választja el az ő felfogásától. Azonban azon felfogása, hogy a vallás sui generis jelensége az emberi léleknek s mint ilyent, nem lehet az állam szempontjainak alárendelni s hogy ezért még állása kockáztatásával is bátran sikra száll, a szabadelvűség táborában is a legnagyobb elismerést vivta ki. (The Inquirer 1933 dec. 2. száma után.) *bp.*

A templomkertek berendezése és ápolása. Felesleges annak a magyarázgatása, hogy a templom környezetét is méltóvá kell tennünk az Isten házához. A templomkertek elhanyagolása csalhatatlan jele a lelkész és hivek nemtörődömségének és közönyösségének. Éppen ezért örömmel üdvözljük az Erdélyi Gazdasági Egylet azon törekvését, amellyel segítségére

kiván lenni az egyházközségeknek a templomkertek izléses és szakszerű berendezésében. A nevezett egyeslet kertészeti szakosztálya azt a felhívást adta ki, hogy „szívesen áll minden magyar egyházközség rendelkezésére tanácsaival s amennyiben a parochiák a templomkert és templom méreteit, azoknak az égtájak szerint való fekvését egy iv papírra lerajzolva beküldik, szívesen készít tervet és gondoskodik az ültetvények kedvező áron való beszerzéséről is”. De ettől eltekintve, minden egyházközség a maga kebelében is megtalálhatja a templomkert szepítésének a módozatait. S ha a presbiterek, az ifjúság és nőszövetségek összefognak, ezen a téren is gyönyörű munkát végezhetnek.

Schleiermacher. Folyó évi február 12-én mult 100 éve annak, hogy a modern teológia atyja és egyik legkiválóbb képviselője 66 éves korában meghalt. Jelentősége korszakalkotó, mert a vallást az élettelen dogmatizmus béklyóitól megszabadítva, az ember érzésvilágába helyezte s mint az Istentől való függés érzését, úgy fejtette ki. A felvilágosodás és a piétizmus hibái és tévedéseitől megszabadulva, azok erényeit egyesítette magában. Ezért a gondolatok gazdagsága mélységes vallásos érzelemmel párosult nála. Nehéz megállapítani, hogy vajjon mint filozófus, vallásos lélek, gyakorlati teológus, vagy szónok volt e nagyobb. Sokoldalú munkásságával iskolát teremtett és lelkes tantványok serege ült lábainál. A teológiát a fejlődés új útjaira terelte, midőn azt a német idealizmus fenkölt eszméivel gazdagította. Hatása nagy volt s bár egyes újabb irányzatok nem tudják követni hagyományoktól mentes, szabad szárnyalását, ez a hatás ma is érezhető s felfogásunk szerint az általa mutatott út a teológiai fejlődés helyes iránya. Halála évfordulója alkalmából a tőle örökölt lelki kincsekért a hála és kegyelet érzéseivel adózunk halhatatlan szellemének.

A színmű és az egyház. Néhány héttel ezelőtt az Inquirerben ezen cím alatt érdekes cikk jelent meg, melyben a színműnek az egyházba való visszaállításáról és felelevenítéséről számolt be. Ecélből egy társaság is alakult „Pendleton Unitarian Dramatic Society” névvel s máris több ünnepélyt és előadást tartott. E mozgalom tagjai céljukat 5 pontban jelölik meg:

1. Önzetlenséget teremteni mindnyájunkban: ösztönözni a jó iránti érzést.

2. Befolyásolni a közösségi életet; méltányolni a színmű-irodalmat és művészetet. Művelni a művészt magunkban.

3. Megélelni a lelkieletet a színmű, zene, költészet, művészet és tánc tüzetesebb használatával.

4. Szolgálni egyházunk érdekeit.

5. A hallgatóság által adott pénzből támogatni az egyház anyagi ügyeit. (E. J.)

Megalakult az unitárius cserkészlet. „Jó munkát!” cserkész-köszöntés végre felhangzott unitárius ifjúságunk sorai közt. 1933 november 1.-én Lőrinczy Zoltán helybeli kollégiumi tornatanár megalakította az első erdélyi unitárius cserkész-csoportot a kollégium önkéntesen jelentkező növendékeiből. Az egyházi főhatóság örömmel engedélyezte az ifjúságnak ezt a megmozdulását. Még csak a hivatalos elismerés szükséges a cserkész kerületi parancsnokságtól, hogy cserkészeink nyilvánosan is tudjanak szerepelni. Addig is, míg a hivatalos elismerést megkapja, a mozgalomnak lelkes vezetője cserkész őrsvezető-tanfolyamot tart. Eddig 18 fiu látogatja ezt a kiképző tanfolyamot, tanulgatva a cserkész-élet tudnivalóit. Ők fogják majd tavasszal a parancsnok vezetése alatt a cserkészek kiképzését végezni. Mivel a cserkész-törvény értelmében csak 12 éven felüliek lehetnek cserkészek, a 12 éven alóliak cserkész-szervezete 1933 nov. 15.-én a vasárnapi iskola kereteiben „farkaskölykök” hivatalos név alatt alakult meg. „Cserkész Otthon”-uk is van a kollégium épületében, ahol a kiképző tanfolyamot, rendes cserkészórákat tartják. Tavasszal, ha addig anyagilag is megerősödnek, több kisebb-nagyobb kirándulást, táborozást terveznek. Sok nehézséggel kell megküzdeniök az új cserkészeknek, sokat kell dolgozniök, ha azt akarják, hogy az unitárius cserkészlet zászlója el ne bukjen. Ők biznak és dolgoznak! . . . Mi is bizunk bennük és segítjük . . . de sokat várunk tőlük a jövőben! Sokat és méltót az unitárius ifjúsághoz. E reményben, unitárius cserkészek: „Jó munkát!”

Erdő János.

„Lelki kutatások nemzetközi intézete” megalakult London székhellyel. Az intézet célja a lelki jelenségek kutatása szigorúan tudományos alapon. Az intézet elnöke G. Elliot Smith F. R. S. tanár lett. Alelnökei: Shaw Desmond, Julian Huxley és E. W. Mac Bride F. R. S. A végrehajtóbizottság tagjai: J. Arthur

Findlay, D. F. Fraser-Harris, Lieut-Commander J. S. Dave, dr. Fodor Nándor (magyar!), dr. A. M. Low, dr. William Stephenson, Gerald Heard és az Inquirer kiadója. E fényes nevek szép eredményekre jogosítanak fel! (E. J.)

„Fordítók kerestetnek“. Ebben az évben kiemelkedő fontosságú eseményben lesz részük a világ unitáriusainak és szabad keresztényeinek. Most rendez meg ugyanis a „Szabad Keresztények Nemzetközi Egyesülete“ Kopenhágában világkongresszusát augusztus 14—19. között. Jelenleg a hollandiai titkárság tevékenykedik a kongresszus előkészítésén. „Egy S. O. S.-t kaptam dr. C. J. Bleekertől — írja az Inquirer szerkesztője —, hogy a lap hasábjain fedezzek fel olyan alkalmas személyt, vagy személyeket, akik el tudnák készíteni az angol vallásos himnuszoknak: német, holland, magyar stb. nyelvekre való fordítását. „Én, írja Bleeker, a St. Gallen-i konferencián használt, kiválasztott himnuszokat összegyűjtöttem s ehhez kiegészítésképpen kellene néhány jellegzetes új himnusz a kongresszuson résztvevő nemzetektől. Ezért, aki olvasóink közül képesnek érzi magát e munka elvégzésére (t. i. a fordítást egy vagy több nyelvre), kérjük, közölje ezt azonnal dr. Bleekerrel (27. Nieuwe Gracht, Útrecht, Holland), aki majd gondoskodni fog a fordításhoz szükséges anyagról“. (Inquirer. Jan. 6. 1934) (E. J.)

A liverpooli vita. Ez a vita minket is nagyon érdekel s a mai kor összevisszaságára mélyen rámutat, de van valami benne, ami biztató is. Liverpoolban, Anglia harmadik nagy városában a háboru után az anglikán egyház egy hatalmas új katedrális emelt. E katedrálisnak papja, aki egyuttal esperes is (Dean of Liverpool) meghívta Redfern Lőrinc liverpooli unitárius lelkészt, aki különben az angol és amerikai misszióval nálunk is járt és Jachset, az oxfordi Manchester New College nyugalomba vonult igazgatóját, hogy a székesegyházban prédikáljanak. A meghívott unitárius lelkészek ezrekre menő hallgatóság előtt prédikáltak is. Bizonyos, hogy nagy hatással beszéltek nemcsak pozitív, hanem negatív szempontból is. Nemcsak a két felekezet között levő eme nemes együttműködésről hangzottak el elismerő szavak, hanem megszólaltak a régi idők gyászos kísértetei is, akik nagyon hibáztatják a katedrális jézusi szellemű lelkészét, hogy miért engedte szóhoz jutni annak a felekezetnek lelkészét az anglikán templomban, mely felekezetet az anglikán egyház hitcikke az eretnekek sorában levőnek tart. (A harminckilenc artikulus 1, 2, 5 pontja.) Lord Hugh Cecil a liverpooli püspök ellen följelentést tett fölöttes ható-

ságához, a yorki érsekhez, amiért eltúrte ezt a hallatlan esetet. Nem tudjuk még, hogy mi lesz a kérdés fegyelmi oldalával, de az unitáriusok mégis csak meghívásban és nagy érdeklődésben részesültek anglikán részről, ami a vallásban levő egyetemes hatásnak tulajdonítható s azok pedig, akik ebben botrányt látnak, nem tudják az idők órájának mutatóját visszafelé vinni. Redfern és Jacks a sajtó útján is akkora nyilvánosságnak beszélnek, hogy a fönt említett konservatív főur és társai nem tudják az ők munkájukat megsemmisíteni. (Inquirer 1934 jan. 6. száma után.) *B. P.*

Új biblia. Érdekes kísérletet végzett J. B. Thomson Davies asszony a „Biblia szíve” c. munkájában, hogy az átlag olvasóknak bemutassa a biblia bámulatos irodalmi értékét. A szerzőnek a célja az, hogy a Biblia iratait olyan sorrendben közölje, mely megégyeznék azzal a sorrenddel, melyben azok létrejöttek. Munkájának első kötete feloszlik: *a)* legkorábbi költeményekre (pl. Deborah Éneke, stb.); *b)* legkorábbi elbeszélésekre (Deuteronomium, Leviticus, Királyok könyve, Birák k. Sámuel és a Prófétákra) — olyan sorrendben, ahogy íródtak. A második kötet az Ó-testámentum többi részét ölelné fel. A harmadik pedig az Új-testámentumot. A szerző érdekes megjegyzéseket fűz az ó-testámentumi költeményekhez és elbeszélésekhez, magyarázza a Bibliai történelmet és azokat a történelmi eseményeket, melyekre a próféták hivatkoznak. Érdekes megjegyezni, hogy Davies asszony matematikusnak készült és mint ilyen lector, majd igazgatónői állást foglalt el a Bingley Training Collegében. Azonban férje lelkes. Ómaga könyvéről ezeket írja: „Kísérlet, hogy összeegyeztesse a Biblia olvasását a tanulással a megértés céljából.” *E. J.*

Irodalmi pályázat. Az Unitárius Irodalmi Társaság dr. Ferenczy Géza elnök adományából pályázatot hirdet Jakab Elek történetíró élet- és jellemrajzának megírására, különös tekintettel munkásságának unitárius vonatkozásaira és jelentőségére. Pályadíj 5000 lei. A pályázat titkos, jelíges, határideje 1935 március 1. A pályamunka körülbelül 3—5 nyomtatott ivnyi legyen. A kitűzött határidőig az irodalmi társaság főtítkárához adandó be. *S. Nagy László*, főtítkár. *Vári Albert*, ügyv. alelnök.

Gyászhir. Aranyosrákosi Létay László ny. kir. adóhivatali főpénztárnok életének 79.-ik, boldog házasságának 42.-ik évében f. év január 25.-én Timișoaran meghalt. Özvegye, Nagyajtai Donáth Olga, gyermekei és unokái áldják emlékét.

Szerkesztésért felel: VÁRI ALBERT.

Nyilvános nyugtázás.

A Keresztény Magvetőre az utolsó nyugtázás óta a következő befizetések történtek:

Dr. Gspann Károly (1932) 100, dr. Mikó Lőrinc (1932) 100, dr. Boros György (1933) 200, Puksa Endre (1933) 200, dr. Gál Zsigmond (1932) 200, Sykó Lajos (1932) 100, dr. Jancsó Ödönné (1932) 100, Cornești hátrálékából 500, dr. Szent-Iványi Gábor (1933 dec. végéig) 450, Sárosi József (1933) 200, Kovács Lajos (1933) 50, Kozma Zoltán (1933) 150, László Balázs (1931—32) 400, Kátona József (1931) 100, Gombási János (1933) 100, Bencédi Domokos (1933) 100, Zoltán Sándor (1931) 50, Bedő Miklós (1933) 50, Kévári Jakab (1933) 50, Nagy Béla Muzsné (1933) 50, Kálmánné (1934) 200. Mózes Károly (1933) 200 és partoló-dij 100.

Tisztelettel kérem a hátrálékok és előfizetési díjak beküldését, annyival is inkább, mivel a kongruából letrész aliai-nak előfizetési díjait csakis megbízás folyán vonom le.

Cluj, 1934. február hó 7.

Hodházy Sándor,
pénztárnok.

